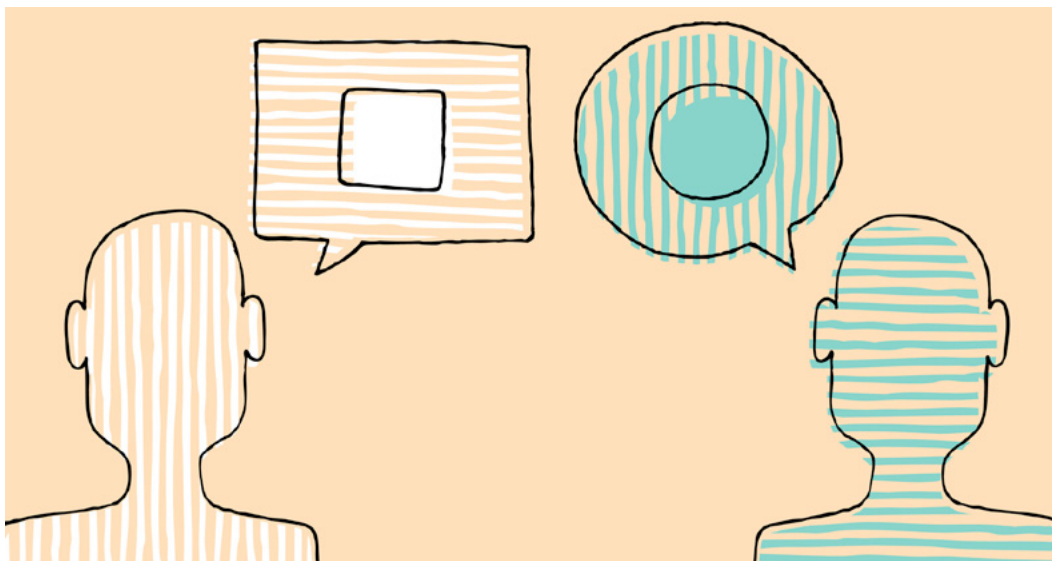

Pomysł na wielojęzyczność

Iwona Tyburska, Jolanta Urbaniak

Nasze zainteresowanie projektem FREPA realizowanym przy wsparciu Europejskiego Centrum Języków Nowożytnych (ECML) w Grazu pojawiło się po przeczytaniu informacji o warsztatach dotyczących problemów wielojęzyczności i wielokulturowości w szkole. Spotkanie zostało zorganizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji i było prowadzone przez przedstawicieli ECML: Annę Schröder--Surę i Michela Candeliera.

Początkowo sceptycznie odnosiliśmy się do tego projektu ze względu na fakt, że w naszym regionie nie występują poważne problemy związane z dużą liczbą imigrantów, a opisywany projekt powstał właśnie w odpowiedzi na nasilające się zjawisko migracji w Europie. Są kraje europejskie, np. Wielka Brytania, gdzie odsetek dzieci imigrantów dochodzi w niektórych regionach

do 30 proc. Mimo że nas ten problem nie dotyczył (jedynie niewielka liczba dzieci imigrantów, głównie zza wschodniej granicy, uczęszcza do naszych szkół), doszliśmy do wniosku, że w tym projekcie tkwi potencjał, który można wykorzystać na lekcjach języków obcych.

Wiosną 2013 r. uczestniczyliśmy w konferencji w Warszawie oraz w warsztatach w Sulejówku prowadzonych przez przed-

stawiciele ECML w Grazu przy współpracy ORE. Szkolenie, praktyczny kontakt z projektem oraz ćwiczenia warsztatowe na podstawie deskryptorów i propozycji lekcji, dostępne na stronie www.carap.at, przekonały nas do wykorzystania założeń projektu na lekcjach języków obcych w szkole.

W następnym roku wzięliśmy udział w kolejnym cyklu warsztatów prowadzonych przez tych samych prelegentów w Sulejówku (kwiecień 2014). Uczestnicy warsztatów, podzieleni na grupy, opracowali i zaprezentowali scenariusze lekcji z wykorzystaniem założeń projektu FREPA, które można realizować na różnych poziomach edukacji. Z oczywistych względów zajęliśmy się wpływem znajomości pierwszego języka obcego (u nas jest to język angielski) na nauczanie drugiego języka obcego (u nas język niemiecki). Podczas długoletniej praktyki szkolnej obserwowaliśmy u wielu uczniów przypadki interferencji językowej. Warsztaty uświadomiły nam, że zjawisko to może stać się także inspiracją do pokazania różnic i podobieństw między dwoma językami oraz narzędziem do wykorzystania tej wiedzy przez uczniów. Scenariusz naszej lekcji miał na celu pokazanie podobieństw językowych w obrębie rodziny języków germańskich oraz zwrócenie uwagi na istotne różnice między językiem angielskim i niemieckim. Nasza propozycja dotyczy tematu *Żywnienie* z podstawy programowej i może być wykorzystana na lekcji języka niemieckiego na poziomie A1. Zobowiązaliśmy się do przeprowadzenia lekcji z wykorzystaniem scenariusza, nagrania jej i przesłania materiałów i filmu do ORE oraz do ECML w Grazu. Materiał został wykorzystany podczas prezentacji przedstawiciele ECML dotyczącej innowacyjności edukacji wielojęzycznej i wielokulturowej na konferencji FRSE *Kompetencje interkulturowe w edukacji językowej*, która odbyła się w Warszawie 23 września 2014 r. Byliśmy uczestniczkami tej konferencji i podczas projekcji naszego filmu proszono nas o uzupełnienie materiału filmowego własnymi refleksjami i uwagami. Film wywołał ogromne zainteresowanie wśród osób obecnych na prezentacji, a od organizatorów i prelegentów usłyszałyśmy wiele słów uznania.

Wielojęzyczna lekcja

Zanim przedstawimy opracowany przez nas scenariusz, chcielibyśmy krótko opisać nasze spostrzeżenia dotyczące przeprowadzonych lekcji oraz podzielić się opiniami uczniów uczestniczących w zajęciach.

Lekcja odbyła się 11 września 2014 r. w klasie IIA, realizującej podstawę programową w zakresie podstawowym z języka niemieckiego i w zakresie rozszerzonym z języka angielskiego. Wykorzystałyśmy podręcznik używany na zajęciach języka niemieckiego *Exakt 1* (Lektor Klett, 2011, r. 4, ćw. 12 – karta dań). Lekcję prowadziła nauczycielka języka niemieckiego, Jolanta Urbaniak, a nauczycielka języka angielskiego, Iwona Tyburska pełniła funkcję doradczą, jako że założeniem lekcji była nauka języka niemieckiego bazująca na dobrej znajomości języka angielskiego. Po zapoznaniu się z kartą dań w języku niemieckim uczniowie zostali proszeni o przetłumaczenie nowych słów na język ojczysty i uzasadnienie swojej odpowiedzi. Oczekiwałyśmy odpowiedzi typu: *Brzmi to podobnie w języku angielskim, a niektóre z wyrazów brzmią podobnie lub tak samo w języku polskim*. Takie odpowiedzi usłyszałyśmy i poprosiłyśmy o konkretne przykłady. Posłużyły one do wykonania kolejnego ćwiczenia: uczniowie musieli odnieść się do smaków niektórych dań z karty. Następnie uczniowie zostali poproszeni o zestawienie słów oznaczających smaki w trzech językach (niemieckim, angielskim i polskim). Uczniowie stwierdzili ze zdziwieniem, że wszystkie zestawione w ćwiczeniu słowa brzmią w języku niemieckim i angielskim bardzo podobnie, podobna jest również ich pisownia. W kolejnym ćwiczeniu interesował nas szyk wyrazów w zdaniu w języku angielskim i niemieckim (pkt 4. scenariusza lekcji), a szczególnie miejsce orzeczenia w zdaniu. Zapytani o wnioski, uczniowie zauważyli właśnie to, czego oczekiwaliśmy, a więc nakładania się wyrażenia *Ich finde / I find + rzeczownik/zaimek + przymiotnik*, co opisali jako znaczące podobieństwo oraz wskazali na różnice w tworzeniu pytania *Wie findest du die Suppe? / How do you find the soup?* (miejsce orzeczenia w pytaniu). Dodatkową informacją, którą od nich uzyskałyśmy, a której się nie spodziewałyśmy, było to, że zwrócili uwagę na podobieństwo w odmianie zaimków osobowych jako dopełnień – niektóre się odmieniają, inne nie. Ostatnim ćwiczeniem było uzupełnienie dialogu między Thomasem (Niemcem) a Tomem (Brytyjczykiem), co miało pokazać ogromne podobieństwo między językiem angielskim i niemieckim jako językami germańskimi. Sposób rozwiązania zadania udowodnił powyższą tezę, sformułowaną przez samych uczniów: znajomość języka angielskiego pomaga w zrozumieniu języka niemieckiego. Po zakończeniu lekcji poprosiłyśmy niektórych uczniów o opinię na temat przeprowadzonych zajęć. Interesowało nas, czy taka

metoda uczenia się języka niemieckiego z wykorzystaniem wcześniejszej znajomości języka angielskiego jest zasadna i czy mogłaby być stosowana w sposób ciągły na lekcjach języka niemieckiego. Odpowiedzi uczniów były bardzo podobne – wszyscy wskazywali na innowacyjność tej lekcji, na to, że wzbudziła ich zainteresowanie, nie wyobrażali sobie natomiast, aby ta metoda mogła być stosowana systematycznie, tylko jako alternatywa dla istniejących metod nauczania.

Byliśmy zaskoczone dużą aktywnością uczniów podczas lekcji, umiejętnością szybkiego wychwytywania różnic i podobieństw między dwoma językami i wyciągania wniosków

dotyczących leksyki, gramatyki i fonetyki oraz konfrontowania języka ojczystego z językami germańskimi.

Własne przemyślenia i sugestie uczniów zainspirowały nas do zmodyfikowania programu nauczania języka niemieckiego. Chcemy wzbogacić go o elementy zaczerpnięte z projektu FREPA. Upowszechniamy także idee wielojęzyczności i wielokulturowości wśród nauczycieli języków obcych podlegających naszemu doradztwu. W styczniu 2014 r. w ramach szkolenia przygotowaliśmy prezentację *Wielojęzyczność i wielokulturowość w nauczaniu języków obcych* przy wykorzystaniu projektu FREPA.

Scenariusz lekcji

 Temat: *Guten Appetit/Enjoy your meal*. Język angielski jako pierwszy język obcy, język niemiecki jako drugi język obcy (podstawy)

 Grupa docelowa: klasa pierwsza w szkole ponadgimnazjalnej (kontynuacja nauki angielskiego, podstawy języka niemieckiego)

Cele lekcji w rozumieniu FREPA

Nauka podstaw języka niemieckiego bazująca na znajomości języka angielskiego (porównanie konstrukcji gramatycznych i słownictwa)

Deskryptory wg CARAP:

- *S 3.4.1 Can perceive direct lexical proximity.*
- *S 5 Can use – knowledge and skills already mastered in one language in activities of comprehension or production in another language.*
- *A 9.2.1 Considering the way languages and their unity (e.g. phonemes, words, sentences or texts) function as objects of analysis and reflection.*
- *S 3.7 Can compare the grammatical functioning of different languages.*
- *S 7.3.2. Can use knowledge and skills already mastered in one language to learn another.*
- *S 3.1.2 Can formulate hypothesis about linguistic or cultural proximity or distance.*

Metody i formy pracy

- praca ze słownikiem;
- praca indywidualna i w parach;
- wykorzystanie tekstu z podręcznika języka niemieckiego *Exakt 1* (ćw. 12, 66).

Przebieg lekcji

1. Rozgrzewka językowa – uczniowie odpowiadają na pytania: *What do you like eating?/ Was isst du gern?; Do you eat out?/ Istst du ausser dem Haus?*
2. Uczniowie zapoznają się z kartą dań (podręcznik *Exakt 1*) i odpowiadają na pytanie, dlaczego rozumieją nazwy potraw w języku niemieckim (spodziewana odpowiedź: *Znam te słowa w języku angielskim*), możliwość korzystania ze słownika w przypadku niezrozumiałych słów.
3. Uczniowie wykonują pierwsze ćwiczenie: *Zapoznaj się z przykładem, utwórz odpowiedniki przymiotników określających smak lub cechy potrawy w języku angielskim, uzupełnij luki.*

Przykład

Die Tomatencremesuppe ist salzig.

The tomato cream soup is salty.

Der Apfelstrudel ist sehr süß.

The apple pie is

Das Mineralwasser ist kalt.

The mineral water is

Das Bier ist bitter.

The beer is

Der Bauernsalat ist frisch.

The salad is

Deutsch	English/Englisch	Polish/Polnisch/polski
	sour	
		tlusty
frisch		
	raw	
hart		
		gorzki

4. Uczniowie wykonują kolejne ćwiczenie. Polecenie: *Zapoznaj się z przykładem, zwróć uwagę na szyk wyrazów w odpowiedziach. Określ podobieństwa i różnice w konstruowaniu odpowiedzi. Przetłumacz odpowiedzi na język polski.*

Wie findest du die Suppe?

Ich finde sie lecker.

How do you find the soup?

I find it tasty.

Wie finden Sie den Fruchtsalat?

Ich finde ihn nicht so saftig.

How do you find the fruit salad?

I find it not so juicy.

5. Uczniowie przechodzą do kolejnego ćwiczenia, którym jest uzupełnianie dialogu. Polecenie: *Thomas (flaga niemiecka) i Tom (flaga brytyjska) rozmawiają w trakcie posiłku w restauracji. Obaj mają jedynie bierną znajomość języka swojego rozmówcy, co nie zakłóca komunikacji. Zapoznaj się z dialogiem i uzupełnij luki stosownie do tekstu.*

Tom: I find the dinner delicious. And you?

Thomas: Ja, ich finde es auch.....

Tom: I love the tomato soup.

Thomas: Ja, sie ist bei mir auch

Tom: Shall we have some dessert?

Thomas: Ich esse sehr gern

Trinken wir etwas?

Tom: I'll coke.

6. Zadanie domowe. Polecenie: *Tom zaprasza niemiecką koleżankę Tinę do wspólnego gotowania. Muszą zrobić zakupy. Zdecyduj, jaką potrawę przyrządzą i jakich składników potrzebują. Podaj nazwy potrawy i składników w obu językach.*

Nagranie z przeprowadzonych zajęć

Jolanta Urbaniak

Nauczycielka języka niemieckiego i doradca metodyczny przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Lęborku.

Iwona Tyburska

Nauczycielka języka angielskiego i doradca metodyczny przy Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 2 w Lęborku.